

Marile etape ale construcției europene

Încă din secolul al XVII-lea au fost elaborate proiecte de tratate pentru crearea unei federații europene. Cu toate acestea, ideea de Europa unită s-a concretizat abia după cel de-al Doilea Război Mondial, având la bază dorința de a menține pacea pe continent.

În jumătatea de secol de construcție europeană, Statele Membre au beneficiat de stabilitate, pace și prosperitate economică. Principalele rezultate au fost: creșterea nivelului de trai, crearea Pieței unice, a Uniunii economice și monetare.

1946-1957: Primii pași

- 1946** Winston Churchill lansează un apel pentru crearea "*Statelor Unite ale Europei*".
- 1948** **Martie:** Belgia, Franța, Luxemburg, Marea Britanie și Olanda semnează, la Bruxelles, Tratatul Uniunii Occidentale.
Aprilie: Este creată Organizația Europeană pentru Cooperare Economică (OECE), în scopul de a administra fondurile acordate de către SUA pentru reconstrucția Europei, prin planul Marshall. În 1960, OECE devine Organizația Europeană pentru Cooperare și Dezvoltare (OECD).
- 1949** **4 aprilie:** Este semnat, la Washington, Tratatul Atlanticului de Nord (NATO).
5 mai: Este semnat, la Londra, statutul Consiliului Europei.
- 1950** **9 mai:** Robert Schuman, Ministrul Afacerilor Externe al Franței, propune, printr-o declarație istorică, punerea în comun a resurselor de cărbune și a celor de oțel ale Franței și Germaniei, prin crearea unei organizații deschise participării altor state europene. Această declarație este cunoscută sub numele de *Declarația Schuman*.
- 1951** **18 aprilie:** Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda semnează, la Paris, Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO). CECO avea următoarele instituții: Înalta Autoritate, Adunarea Comună, Consiliul de Miniștri, Curtea de Justiție, Curtea de Conturi.
- 1952** **27 mai:** Cei șase membri CECO semnează, la Paris, Tratatul privind Comunitatea Europeană de Apărare.
23 iulie: Tratatul CECO intră în vigoare.
- 1953** Piața Comună a Cărbunelui și Oțelului devine funcțională prin înlăturarea, între statele membre CECO, a barierelor vamale și a restricțiile cantitative cu privire la materiile prime menționate în tratat.
- 1954** Proiectul de tratat pentru crearea unei comunități politice europene eșuează, odată cu respingerea de către Parlamentul Franței a Tratatului privind Comunitatea Europeană a Apărării.
Sunt semnate, la Paris, protocoale de modificare și completare a Tratatului de la Bruxelles, fiind astfel creată Uniunea Europei Occidentale.

- 1957 25 martie:** Statele membre CECO semnează, la Roma, Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom) și Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE)¹.
- 1958 1 ianuarie:** Tratatul de la Roma intră în vigoare. Cele trei Comunități (CECO, CEE și Euratom) au un Parlament unic² și o curte de justiție unică, numită Curtea de Justiție a Comunităților Europene.
- Iulie:** La conferința de la Stresa (Italia), se pun bazele primei politici comunitare: *politica agricolă comună*.

1957-1973: De la “Europa celor șase” la “Europa celor nouă”

- 1960 4 ianuarie:** Șapte țări membre ale OECE (Austria, Danemarca, Elveția, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia și Suedia) semnează, la Stockholm, Convenția de instituire a Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS).
- Mai:** Consiliul Uniunii Europene adoptă regulamentul privind Fondul Social European, care urmărește promovarea ocupării forței de muncă și a mobilității geografice și profesionale a lucrătorilor în Comunitatea Europeană.
- 1961** Se pun bazele libertății de circulație a forței de muncă prin intrarea în vigoare a primului regulament din acest domeniu.
- 1963** Curtea de Justiție a Comunităților Europene stabilește, prin hotărârea în cazul Van Gend en Loos, că dreptul comunitar are efect direct asupra cetățenilor Statelor Membre.
- 1964** Prin hotărârea în cazul Costa v. ENEL, Curtea de Justiție a Comunităților Europene stabilește că dreptul comunitar primează asupra legislației naționale.
- 1965 8 aprilie:** Este semnat, la Bruxelles, Tratatul de constituire a unui singur Consiliu și a unei singure Comisii a Comunităților Europene, urmând să intre în vigoare la 1 iulie 1967.
- 1966** *Compromisul de la Luxemburg*³: Franța își reia locul în Consiliu, după ce timp de șapte luni aplicase politica “scaunului gol” (în iulie 1965, Franța întrerupsese negocierile asupra finanțării politicii agricole comune și își retrăsese reprezentantul permanent).
- 1967** Se decide demararea procesului de armonizare legislativă în domeniul fiscalității indirecte în Comunitate și adoptarea sistemului taxei pe valoare adăugată și adoptă primul program de politică economică pe termen mediu, în care sunt definite obiectivele politicii economice a Comunității pentru anii următori.
- 1968 1 iulie:** Prin crearea uniunii vamale între cele șase State Membre, drepturile de vamă percepute la schimburile intracomunitare sunt eliminate cu 18 luni înainte de data prevăzută în Tratatul de la Roma. Pentru schimburile comerciale externe se aplică un tarif vamal comun.

¹ Aceste tratate sunt cunoscute sub numele de Tratatul de la Roma.

² Parlamentul avea denumirea de „Adunarea parlamentară” și avea sediul la Luxemburg. Începând din 1962, are denumirea „Parlamentul European”.

³ Compromisul de la Luxemburg prevede că în cazul în care deciziile luate în mod obișnuit în majoritate ar putea pune în joc interesele vreunui dintre Statele Membre, membrii Consiliului trebuie să găsească soluții care să poată fi adoptate de către toate Statele Membre, respectând interesele reciproce și pe cele ale Comunității.

- 1970** Este semnat Tratatul de la Luxemburg, prin care se decide instaurarea progresivă a unui sistem de resurse proprii ale Comunității și extinderea funcțiilor Parlamentului European în domeniul bugetar.
- 1973** **Ianuarie:** Marea Britanie, Irlanda și Danemarca aderă la Comunitățile Europene⁴.
Decembrie: În contextul crizei energetice, provocată de decizia țărilor producătoare de petrol de a reduce sau de a interzice exportul de petrol către anumite țări occidentale și urmată de decizia Organizației Țărilor Exportatoare de Petrol (OPEC) de a crește prețul petrolului, se pun bazele unei *politici comune în domeniul energetic*.

1974-1985: Un nou impuls pentru Europa

- 1974** **Ianuarie:** Comisia adresează șefilor de stat sau de guvern din Statele Membre o declarație asupra situației în care se afla Comunitatea, în care insistă asupra necesității relansării construcției comunitare prin convergența politicilor naționale și prin definirea unor politici comune. Parlamentul declară ca unitatea Europei nu se va putea realiza decât dacă instituțiile comunitare sunt abilitate să ducă o politică fondată pe solidaritate europeană.
Decembrie: Șefii de stat sau de guvern din Statele Membre decid să se reunească periodic în Consiliul European pentru a defini orientările politice generale.
- 1975** Este creat Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER), precum și un Comitet pentru Politica Regională, punându-se astfel bazele *politicii regionale*.
Un nou tratat bugetar este semnat la Bruxelles. Acest tratat prevede consolidarea funcțiilor bugetare ale Parlamentului European și crearea unei Curți de Conturi a Comunităților Europene. Tratatul intră în vigoare în iunie 1977.
- 1976** Consiliul decide că, la 1 ianuarie 1977, zonele de pescuit ale Statelor Membre se întind până la 200 mile în largul Mării Nordului și al Atlanticului de Nord. Această decizie marchează începutul *politicii comune în domeniul pescuitului*.
- 1977** **Aprilie:** Parlamentul European, Consiliul de Miniștri și Comisia Europeană adoptă o declarație comună cu privire la respectarea drepturilor fundamentale, la care aderă și șefii de stat sau de guvern reuniți în Consiliul European de la Copenhaga, în 1978.
Octombrie: Este înființată Curtea de Conturi a Comunităților Europene.
- 1979** **Martie:** Pentru a asigura stabilitatea monedelor europene, este creat Sistemul Monetar European, unitatea monetară a acestuia fiind Ecu (European Currency Unit).
Iunie: Membrii Parlamentului European sunt aleși pentru prima dată prin vot universal direct.
- 1981** Grecia aderă la Comunitățile Europene.
- 1982** În urma unui referendum, Groenlanda, care devenise membru al Comunității ca teritoriu aparținând Danemarcei, se retrage din Comunitate. Retragera sa formală are loc în 1985, după această dată fiind țară asociată a Comunității.
- 1985** Belgia, Franța, Germania, Luxemburg și Olanda semnează Acordul de la Schengen asupra eliminării controlului la frontiere.

⁴ Tratatul de aderare din 1972 fusese semnat și de către Norvegia, dar cetățenii norvegieni au respins, prin referendum, aderarea la Comunitățile Europene.

1986-1995: De la “Europa celor doisprezece” la “Europa celor cincisprezece”

- 1986 Ianuarie:** Spania și Portugalia aderă la Comunitățile Europene.
Februarie: Este semnat Actul Unic European, care adaugă cooperarea politică celei economice și stabilește data de 1 ianuarie 1993 pentru realizarea Pieței unice. Actul intră în vigoare la 1 iulie 1987.
Mai: Drapelul european (un cerc de 12 stelute galbene pe fond albastru), emblemă a Consiliului de Miniștri al Consiliului Europei în 1955, și adoptat și de către instituțiile comunitare este ridicat pentru prima dată oficial în fața clădirii Barlaymont (Sediul Comisiei).
- 1989** Este înființat Tribunalul de Primă Instanță, printr-o decizie a Consiliului de Miniștri. Șefii de stat sau de guvern din țările industrializate, reuniți la Paris, desemnează Comisia Europeană drept coordonator al ajutorului pentru restructurarea economică în Polonia și Ungaria (Phare).
- 1990 Iunie:** Cele cinci state semnatare ale Acordului Schengen semnează Convenția Schengen⁵, care aduce completări Acordului și definește condițiile de aplicare a acestuia. Convenția Schengen intră în vigoare în 1995.
Octombrie: Are loc unirea Republicii Federale Germania (membru fondator al Comunităților) cu Republica Democrată Germană, formând împreună Germania. Fosta RDG este astfel integrată Uniunii Europene.
- 1992 Februarie:** Este semnat, la Maastricht, Tratatul privind Uniunea Europeană, care descrie activitățile Uniunii Europene având la bază trei piloni: Comunitățile Europene, Politica externă și de securitate comună și Justiția și afacerile interne.
Mai: Este semnat, la Porto, în Portugalia, actul de constituire a Spațiului Economic European (SEE)⁶, care începe să funcționeze din ianuarie 1994.
- 1993 1 ianuarie:** Piața unică este funcțională.
1 noiembrie: Tratatul de la Maastricht intră în vigoare.
- 1995** Austria, Finlanda și Suedia aderă la Uniunea Europeană⁷. Statele Membre semnează Convenția Europol de cooperare polițienească. Convenția intră în vigoare în 1998.

⁵ Documentele au fost apoi semnate și de alte state membre: Italia în 1990, Spania și Portugalia în 1991, Grecia în 1992, Austria și Finlanda în 1995, Suedia și Danemarca în 1996. Tot începând din 1996, fac parte din Spațiul Schengen două dintre statele SEE/AELS: Islanda și Norvegia. Cât despre statele care au aderat ulterior și statele candidate, ele trebuie să accepte „acquis-ul Schengen” (Acordul și Convenția) în momentul aderării lor la Uniunea Europeană. Data aderării nu este însă, în mod necesar, data la care ele devin parte a spațiului Schengen.

⁶ Inițial, Spațiul Economic European includea statele membre ale Comunităților Europene (12 la acea dată) și statele membre AELS (șapte la momentul respectiv). Trei dintre statele membre AELS (Austria, Finlanda și Suedia) au aderat la Uniunea Europeană în 1995. În contextul extinderii spre est și pentru a nu periclita funcționarea pieței unice, a fost negociat un Acord SEE extins, a intrat în vigoare pe 1 mai 2004, permițând extinderea simultană a Uniunii Europene și a Spațiului Economic European. Cu alte cuvinte, noile state membre UE fac parte și din Spațiul Economic European.

⁷ Cu toate că Norvegia semnase Actul de Aderare în 1994, cetățenii norvegieni au respins din nou aderarea, prin referendum.

1996-2007: euro, un val de extindere fără precedent

- 1997 2 octombrie:** Este semnat Tratatul de la Amsterdam, care conține amendamente la Tratatul de la Maastricht. Tratatul de la Amsterdam intră în vigoare la 1 mai 1999.
- 1998** Se încep negocierile de aderare cu cinci țări din Europa Centrală și Orientală (Estonia, Polonia, Republica Cehă, Slovenia și Ungaria) și cu Cipru.
Este înființată Banca Centrală Europeană.
- 1999 1 ianuarie:** Lansarea monedei unice europene, *Euro*, ca monedă oficială, în 11 state UE care au îndeplinit criteriile de convergență⁸: Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Portugalia, Spania. Grecia s-a alăturat zonei Euro la 1 ianuarie 2001.
Martie: Șefii de stat sau de guvern, reuniți în Consiliul European de la Berlin, adoptă cadrul financiar de dezvoltare și de extindere a Uniunii Europene pentru anii 2000-2006, *Agenda 2000*.
Decembrie: La reuniunea de la Helsinki a Consiliului European, se decide deschiderea negocierilor de aderare cu Bulgaria, Letonia, Lituania, Malta, România și Slovacia.
- 2000 7 decembrie:** Proclamarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.
- 2001 26 februarie:** Este semnat Tratatul de la Nisa, care prevede o reformă a instituțiilor Uniunii Europene în vederea viitoarei extinderi.
Decembrie: Consiliul European reunit la Laeken, în Belgia, decide să convoace o Convenție privind viitorul Uniunii Europene, prezidată de Valéry Giscard d'Estaing.
- 2002 1 ianuarie:** Procesul de trecere la moneda unică se încheie prin punerea în circulație a monedei Euro.
28 februarie: Perioada circulației monetare duale ia sfârșit și Euro devine singura monedă a celor 12 state din Zona Euro. Are loc reuniunea inaugurală a Convenției privind Viitorul Europei.
23 iulie: Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului expiră, la 50 de ani de la intrarea sa în vigoare.
- 2003 1 februarie:** Tratatul de la Nisa intră în vigoare.
16 aprilie: Zece state semnează Tratatul de Aderare – Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia și Ungaria.
Iunie: Convenția Europeană își încheie lucrările prin prezentarea Proiectului de Tratat de instituire a unei Constituții pentru Europa.
- 2004 1 mai:** Cele zece state care au semnat Tratatul de Aderare în 2003 aderă la Uniunea Europeană.
29 octombrie: Șefii de stat sau de guvern din UE semnează Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa.
- 2005 25 aprilie:** România și Bulgaria semnează Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană.
Octombrie: Sunt deschise negocierile de aderare cu Turcia și Croația.
Decembrie: Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei devine stat candidat.
- 2007 1 ianuarie:** Bulgaria și România devin state membre ale Uniunii Europene. Slovenia adoptă euro ca monedă oficială.

⁸ Aceste state formează împreună Zona Euro.

Iunie: Consiliul European decide convocarea unei conferințe interguvernamentale, care să ajungă la un acord cu privire la textul *Tratatului de reformă*.

Octombrie: Acordul de stabilizare și asociere (ASA) UE-Muntenegru și acordul interimar sunt semnate la Luxemburg.

Decembrie: Semnarea *Tratatului de la Lisabona*, la Mosteiro dos Jerónimos (Lisabona). Zona Schengen se extinde pentru a include Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia și Ungaria.

2008 – 2012: sub semnul crizei financiare și al recesiunii economice

2008 12 martie: Parlamentul European celebrează cea de-a 50-a aniversare a primei reuniuni a adunării parlamentare europene, desfășurate la 19 martie 1958.

Iunie: Într-un referendum organizat în Irlanda, 53,4% din electorat a votat împotriva Tratatului de la Lisabona.

Septembrie: Economia mondială este lovită de o *criză financiară majoră*. Mai multe bănci europene întâmpină dificultăți.

Octombrie: Criza financiară este tema centrală dezbătută la summitul european. Liderii UE lansează un apel în favoarea revizuirii sistemului financiar, astfel încât să se prevadă o supraveghere internațională mai atentă, un sistem global de „alertă rapidă” în caz de criză și standarde de reglementare internaționale care să asigure transparență și responsabilizare.

Decembrie: UE salută aderarea Elveției la spațiul Schengen care, pe fondul intensificării cooperării polițienești, le permite cetățenilor să călătorească dintr-o țară în alta fără a fi supuși controalelor la frontiere.

2009 1 ianuarie: Euro devine moneda legală în Slovacia.

Iunie: Alegerile europene se desfășoară în toate țările Uniunii Europene și sunt aleși 736 de parlamentari europeni. Participarea la urne se ridică, în total, la 43,2%. Summitul UE de la Bruxelles netezește calea către cel de-al doilea referendum privind Tratatul de la Lisabona, care se va organiza în Irlanda.

23 iulie: Islanda își depune cererea de aderare la UE.

3 octombrie: La cel de-al doilea referendum, alegătorii irlandezi votează în favoarea adoptării Tratatului de la Lisabona.

1 decembrie: Intră în vigoare Tratatul de la Lisabona.

22 decembrie: Serbia își depune cererea de aderare la UE

2010 26 martie: La reuniunea Consiliului European liderii europeni adoptă obiectivele strategiei *Europa 2020*, iar cele 16 state din zona euro aprobă un plan menit să sprijine Grecia în soluționarea problemei deficitului bugetar.

17 iunie: Consiliul European adoptă o strategie pe zece ani pentru o creștere economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, intitulată „Europa 2020”. De asemenea, liderii UE decid să deschidă negocierile de aderare cu Islanda.

Noiembrie: UE decide să sprijine economia irlandeză, pentru a contribui la menținerea stabilității monedei euro.

2011 1 ianuarie: Estonia adoptă moneda euro, devenind astfel al 17-lea stat membru al zonei euro.

25 martie: Consiliul European de primăvară de la Bruxelles adoptă un pachet de măsuri pentru consolidarea economiei europene. Pactul Euro Plus a fost creat pentru a sprijini coordonarea politicii economice în Uniunea Economică și Monetară.

Iunie: Consiliul European decide ca negocierile de aderare cu Croația să fie încheiate până la sfârșitul lunii iunie 2011. Parlamentul grec adoptă un pachet de măsuri de austeritate și reforme structurale menit să reducă datoria țării și să conducă spre o economie mai competitivă. UE își reafirmă sprijinul și solidaritatea cu poporul grec. Comisia Europeană propune un plan multianual de cheltuieli (un buget al UE pentru perioada 2014-2020) menit să stimuleze creșterea economică.

Iulie: Liderii țărilor din zona euro convin asupra adoptării de noi măsuri de sprijin în favoarea Greciei, în valoare de 109 miliarde de euro.

Noiembrie: Consiliul Afaceri Economice și Financiare adoptă un pachet de șase propuneri legislative destinate să consolideze guvernanta economică în UE. Comisia prezintă un pachet de măsuri structurat în patru părți, menit să întărească guvernanta economică a UE și a zonei euro.

Decembrie: La Consiliul European, 17 țări din zona euro și alte câteva state membre ale UE au decis să participe la un *nou pact fiscal* și să-și coordoneze mai mult politicile economice. Liechtenstein devine membru al spațiului Schengen.

2012 Ianuarie: La referendumul privind aderarea la UE, croații votează „da”. Croația va putea deveni cel de-al 28-lea stat membru al UE, la 1 iulie 2013.

Martie: 25 de state membre ale Uniunii Europene, cu excepția Cehiei și a Regatului Unit semnează *Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în Uniunea Economică și Monetară*. Tratatul va intra în vigoare la 1 ianuarie 2013, după ce va fi fost ratificat de cel puțin 12 state contractante din zona euro sau în prima zi a lunii următoare ratificării de către cel de-al 12-lea state membru al zonei euro, aplicându-se data care intervine mai întâi. Acest tratat are drept scop consolidarea disciplinei bugetare prin aplicarea de sancțiuni automate și prin exercitarea unei supravegheri mai stricte - în special prin introducerea „regulii echilibrului bugetar”.

Sursa: Colecția Teme europene
Centrul de Informare al Comisiei Europene în România
2007 (material actualizat în baza informațiilor extrase
de la http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_ro.htm)